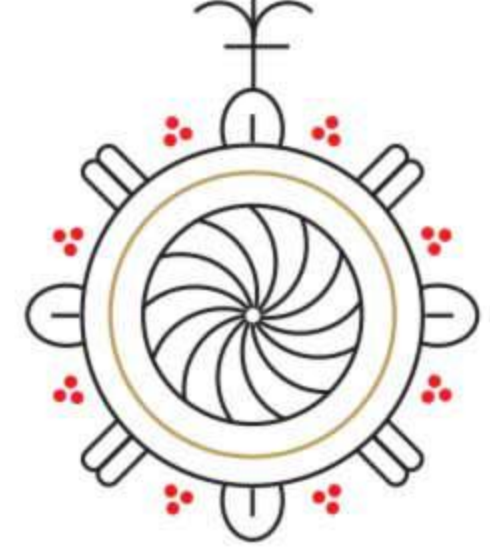

سازمان فراہمی
دانشگاہیں کشور

مَدِظَلَا

سطر سطر زندگی با آیہ ہا

مسابقہ شماره ۱۷ / پنجشنبه ۹ فروردین ۱۴۰۳

سطر هفدهم

کارخانه انسان‌سازی

جزء ۱۷

الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ
وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ

حج، آیه ۴۱

● اگر بخواهی شبیه انبیا، همه انسان‌ها را اصلاح کنی، از

کجا شروع می‌کنی؟

اذِنَ لِلَّذِينَ يُقْتَلُونَ بِإِثْمِهِمْ ظُلْمًا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ
 ﴿٣٩﴾ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا
 اللَّهُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَهَدَمَتْ صَوَامِعُ وَبِيَعٌ
 وَصَلَوَاتٌ وَمَسَاجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا
 وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٤٠﴾ الَّذِينَ
 إِنْ مَكَّنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ
 وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَاللَّهُ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ
 ﴿٤١﴾ وَإِنْ يَكْذِبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودُ
 ﴿٤٢﴾ وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤٣﴾ وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ وَكَذَّبَ مُوسَىٰ
 فَأَمَلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٤﴾
 فَكَايِنٌ مِنْ قَرِيْبَةٍ أَهْلَكْنَاهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فَهِيَ خَاوِيَةٌ
 عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَبُرْءٌ مُعْطَلَةٌ وَقَصْرٌ مَشِيدٌ ﴿٤٥﴾ أَفَلَمْ يَسِيرُوا
 فِي الْأَرْضِ فَتَكُوْنَ لَهُمْ قُلُوْبٌ يَعْقِلُوْنَ بِهَا أَوْ ءَاذَانٌ يَسْمَعُوْنَ بِهَا
 فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوْبُ الَّتِي فِي الصُّدُوْرِ ﴿٤٦﴾

مفتكليم

قرآنت تحقیق

[اجازة جنگ و وعده نصرت الهی داده شد به] ﴿الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ﴾ همان کسانی که اگر در زمین قدرت و حکومت به آنان بدهیم، ﴿أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ﴾ [در ابعاد همان قدرت و حکومتشان،] نماز برپا می‌دارند و زکات می‌دهند. [به عبارت دیگر کارخانه انسان‌سازی راه می‌اندازند] ﴿وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ و [در ابعاد حکومتشان] به معروف و واجب امر کرده و از منکر و حرام، نهی می‌کنند [تا آن‌ها را ریشه‌کن کنند. این مستضعفان و مظلومان همان کسانی هستند که اگر صاحب حکومت شوند، همه تلاششان تحقق احکام الهی در جامعه است.] ﴿وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ﴾ و سرانجام اتفاقات و امور [قضایای سیاسی و نبرد قدرت] فقط برای خداست و به دست اوست. [او تعیین می‌کند قدرت و حاکمیت سرانجام به این بندگان برسد و به آنان نیز مأموریت داده که از سوی خدا، "حاکمیت دین" را محقق نمایند.]

یک کور اگر بینا شد، اول چیزی که کنار می‌گذارد عصای خود است، همان عصایی که عمری تکیه‌گاه او بود و با تکیه بر آن، به چاه و چاله نیفتاد و راه را پیدا کرد؛ درست مثل خود ما که وقتی باران بند می‌آید چتر را فراموش می‌کنیم.

بسیاری هم وقتی که به مُکنت و مَکانتی می‌رسند و منزلت و موقعیت و مقامی پیدا می‌کنند، اول چیزی که فراموش می‌کنند خداست! همان خدایی که تکیه‌گاه آنان و حافظ و نگهبان ایشان بود و همواره مورد عنایت او بودند و به هرکجا هم که رسیدند، به مدد و یمن او بود.

از رهگذر خاک سرکوی شما بود

هر نافه که در دست نسیم سحر افتاد

اما شیوهٔ پاکان و مردان حق این نبوده و این نیست **﴿إِنْ مَكَتْنَهُمْ فِي الْأَرْضِ﴾** اگر قوتی و قدرتی بیابند نه تنها رابطهٔ شان را با خداوند قطع نمی‌کنند، بلکه بازار ارتباط با خداوند را گرم و گیرا کرده و رونق می‌بخشند **﴿أَقَامُوا الصَّلَاةَ﴾** و زبردستان و تهی‌دستان را از یاد نمی‌برند، گلریزان می‌کنند **﴿وَأَتَّسُوا الزَّكَاةَ﴾** و مردمانی بی‌تفاوت نیستند، به خوبی‌ها امر و از بدی‌ها باز می‌دارند **﴿وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ﴾**.

انبیا برای پیراستن و آراستن مردم از چه راهی استفاده کردند؟ چه کار کردند؟ آیا آمدند پیش مردم، دانه دانه گوش افراد را گرفتند، دست افراد را گرفتند، تنها بردند در خلوت خانه و صندوق خانه و مدرسه و مکتب، بنا کردند آن‌ها را تعلیم و تربیت دادن؟ آیا انبیا مثل زاهدان و عارفان عالم نشستند در خانقاه خودشان تا مردم بیایند، حال معنوی آن‌ها را ببینند و با آن‌ها هم عقیده و همراه و همگام بشوند؟ آیا انبیا مثل فلاسفه عالم مدرسه باز کردند، تابلو زدند، دعوت هم کردند هرکه می خواهد از ما حرف یاد بگیرد، بیاید اینجا پیش ما حرف یاد بگیرد؟ این جوری بودند؟ یا نه، انبیا معتقد به تربیت فردی نیستند، انبیا معتقد به دانه دانه انسان سازی نیستند. انبیا معتقد به کارهای اتوکشیده و نظیف نیستند که خیال کنی مثل سقراط و افلاطون، می نشست ابراهیم خلیل الرحمان یا موسی یا عیسی یا پیغمبر ما در مدرسه، مردم می رفتند از او استفاده می کردند. این جوری نیستند. و البته اولیا مثل انبیا^۱.

نه امام جعفر صادق، نه جدش پیغمبر اسلام و نه همه انبیای عالم، روششان این روش‌ها نبوده. مدرسه بازی و موعظه کاری و تربیت فردی، کار انبیا نیست. انبیا فقط یک پاسخ دارند به این سؤال که چگونه می توان انسان‌ها را ساخت؟ چگونه می توان

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۱۷، ص ۴۸۵.

انسان الهی تربیت کرد؟ یک جواب دارند، آن جواب این است: انبیا می‌گویند برای ساختن انسان باید محیط متناسب، محیط سالم، محیطی که بتواند او را در خود پروراند، تربیت کرد و بس. انبیا می‌گویند دانه دانه نمی‌شود قالب گرفت، کارخانه باید درست کرد. انبیا می‌گویند اگر بخواهیم ما یکی یکی آدم‌ها را درست کنیم، شب می‌شود و عمر می‌گذرد. جامعه لازم است، نظامی لازم است، باید در منگنه یک نظام، انسان‌ها به شکل دلخواه ساخته بشود و بس. فقط همین است و بس.^۱

مطلب خیلی مهم است. همه اشکال‌ها همین جا درمی‌آید. یک عده‌ای نمی‌توانند این را بفهمند که انبیا می‌خواستند محیط متناسب و مساعد درست کنند. خیال می‌کنند انبیا می‌خواستند دانه دانه آدم درست کنند، درحالی‌که دانه دانه آدم درست کردن از شأن انبیا به دور است.^۲

۱. همان، جلسه ۱۷، ص ۴۸۶.

۲. همان، جلسه ۱۷، ص ۴۸۹.